Przedpłata wraz z przesełką pocztową na 1874 r. wynosi 4 zł. a. w.

ZWIĄZEK.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy ulicy Akademickiéj l. 5.

Pismo tygodniowe
poświęcone sprawom stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych
wychodzi co sobotę w objętości pół arkusza.

Nr. 31. Sobota dnia 19. września 1874. I. rocznik.

W sprawie Związku Stowarzyszeń.

Dziś już 19. września 1874, za dni dziewięć więc zbierze się pierwsze Walne Zebranie „Związku Stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych,“ pomimo tego wiele Stowarzyszeń dotąd nie nadesłało deklaracji przystąpienia. Upraszamy tedy, aby to jak najspieszniej uczynić zechciały.

Z pośród 54 Stowarzyszeń w Galicji istniejących, do których Komitet rozesłał zaproszenia, nadesłały następujące swe oświadczenia, iż do „Związku“ przystąpią:

1. Towarzystwo zaliczkowe we Lwowie, stowarzyszenie zarejestrowane z nieograniczoną poręką.
2. Towarzystwo zaliczkowe urzędników i sług galic. dróg żelaznych, stowarz. zarejestrowane z nieograniczoną poręką.
3. Pierwsza Związkowa Drukarnia we Lwowie, stow. zar. z nieogran. poręką.
4. Towarzystwo przemysłowe we Lwowie, stow. zar. z nieogran. poręką.
5. Towarzystwo zaliczkowe w Gorlicach, stow. zar. z nieograniczoną poręką.
6. Towarzystwo zaliczkowe w Toporowie.
7. Towarzystwo zaliczkowe w Dąbrowie.
8. Towarzystwo zaliczkowe w Drohobyczy, stow. zar. z nieogran. poręką.
9. Towarzystwo zaliczkowe w Bóbrce, stow. zar. z nieograniczoną poręką.
10. Towarzystwo zaliczkowe w Rozdole, stow. zar. z nieograniczoną poręką.
11. Towarzystwo zaliczkowe i przemysłowe w Samborze, stow. zar. z nieogran. poręką.
12. Towarzystwo spożywcze w Samborze, stow. zarejestr. z ograniczoną poręką.
13. Bank zaliczkowy w Stanisławowie, stowarz. zarejestr. z nieograniczoną poręką.
14. Towarzystwo przemysłowe szewców w Kołomyi.

Oprócz powyższych wiemy o kilkunastu stowarzyszeniach, iż uchwaliły przystąpić do „Związku,“ i niebawem swe deklaracje nadeszlą, tak iż zapewnionym jest udział około 30 stowarzyszeń.

Co do wniosków dla Walnego Zebrania, nadesłały:

Towarzystwo zaliczkowe w Bóbrce.

III. Zgromadzenie raczy uchwalić petycją do Wydziału Krajowego prosząc, by wszelkie kasy gminne, jako nieodpowiadające celowi, raczył pozwijać i takowe lub do już istniejących powcielać, lub nowe towarzystwa zaliczkowe potworzyć.

Towarzystwo zaliczkowe i przemysłowe w Samborze.

IV. Podstawy do wymiaru wkładek na rzecz „Związku“ przez Stowarzyszenia w myśl §. 6. lit. b. statutu opłacać się mające.

Oprócz tych, jakoteż wniosków, które stowarzyszenia jeszcze nadeszlą, lub na samém zebraniu przedłożą, przygotowuje komitet oprócz wniosków odnoszących się do organizacji „Związku“ także następujące elaborata:

V. Znaczenie funduszu rezerwowego w stowarzyszeniach zarobkowych i gospodarczych.

VI. Sprawa opłaty podatku i stempla przez stowarzyszenia zarobkowe i gospodarcze.

VII. Nasze kasy pożyczkowe gminne.

Niezawodnie także rozbieranem będzie „znaczenie poręki członków w stowarzysz. zarobkowych i gospodarczych“ jakoteż **„urządzenie związku żyrowego pomiędzy stowarzyszeniami, w celu uzyskania dostatecznego i taniego kredytu.“**

Towarzystwo wzajemnego kredytu w Krakowie.

IV.

Z powodu propozycyi Towarzystwa wzajemnego kredytu w Krakowie uczynionéj stowarzyszeniom zaliczkowym, a któréj przyjęcia stanowczo odradzamy, Towarzystwo zaliczkowe w Gorlicach w odmownéj swéj odpowiedzi skrytykowało nieco organizacyą a nawet samą istotę Towarzystwa wzajemnego kredytu, co oczywiście wywołało replikę ostatniego.

Spotkał tu Towarzystwo wzajemnego kredytu zarzut co do ograniczonéj odpowiedzialności członków za zobowiązania jego. — Niejednokrotnie mieliśmy sposobność wypowiedzenia naszego zapatrywania się na znaczenie odpowiedzialności w stowarzyszeniach zarobkowych i gospodarczych, nie jednokrotnie też wykazywaliśmy, iż odpowiedzialności ograniczonéj uznawać nie możemy, nie ma ona bowiem żadnéj racyonalnéj podstawy, ani prawnéj, ani ekonomicznéj. Zarzut przeto Towarzystwa zaliczkowego w Gorlicach z tego względu uznajemy najzupełniéj za słuszny, a argumenta przytoczone przez Dyrekcyę Towarzystwa wzajemnego kredytu niczem go osłabić nie zdołają. Twierdzenie iż „szczególne położenie, „w którem się Towarzystwo wzaj. kredytu w Krakowie „znajduje, a mianowicie, że do Towarzystwa tego przystę„puje jeden członek t. j. Towarzystwo wzajemn. ubezpie„czeń w Krakowie z udziałem 100.000 zł. a. w., że ten „członek nigdy w Tow. wz. kredytu pożyczać nie będzie, „a nadto drugi raz tak znacznym udziałem t. j. do „200.000 zł. a. w. jest odpowiedzialnym za zobowiązania „Towarzystwa, otóż ta okoliczność dozwoliła nam bez „wszelkiéj obawy przyjąć zasadę ograniczonéj odpowie„dzialności, będącéj rzeczywiście w naszém towarzystwie „tylko formą, gdyż wyżéj wspomniane 200.000 zł. są „własnością tych członków, którzy należą do Towarzystwa „wzajemn. ubezpieczeń w Krakowie, i za których oraz „dla których powyższa suma ma być użytą, skoro do To„warzystwa wzajemn. kredytu przystąpią“ — wydaje nam się nieco naciągniętem.

Nie zapoznajemy, iż Tow. wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie, (istniejące na podstawie nieograniczonéj poręki członków) podejmując inicyatywę w utworzeniu Tow. wz. kredytu, i przystępując do tegoż z udziałem 100.000 zł. działało wyłącznie w intencyi zaradzenia potrzebie kredytu większych właścicieli ziemskich, a przeto w dobrze zrozumianym interesie kraju, to jednak i o tem zapomnieć nie możemy, iż jakkolwiek ono prawdopodobnie nie będzie korzystało z prawa zaciągania pożyczek, to jednak będzie ciągnęło korzyści przez pobieranie dywidendy. — Towarzystwo wzajemnych ubezp. w Krakowie działając dla kraju, wyszukało sobie zarazem sposób do korzystnego lokowania części swych funduszów — a przeto działało zarazem w dobrze zrozumianym interesie własnym.

Nic nie zmienia rzeczy okoliczność, iż członkowie Towarzystwa wzajemnego kredytu są zarazem członkami Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń, że zatem są współwłaścicielami 100.000 zł. udziału. — Towarzystwo wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie bowiem przystępując jako członek do Tow. wzajemnego kredytu, czyni to jako samoistna moralna osoba, któréj firma jest wpisaną do rejestru firm handlowych, stosunki bowiem Tow. wzaj. ubezpieczeń jako odrębne od Tow. wzajemn. kredytu, nie wpływają na nie zupełnie z jednéj strony, z drugiéj zaś przysługa Tow. wzajemn. ubezpieczeń prawo każdéj chwili wystąpić z Tow. wz. kredytu tak, jak każdemu innemu członkowi. Odpowiedzialność zaś Tow. wzajemnych ubezpieczeń za swój udział w Tow. wzajemn. kredytu nie sięga do 200.000 zł. po nad udział wpłacony, coby znaczyło do 300.000 zł. a. w., ale w myśl §. 76. ustawy z dn. 9. kwietnia 1873., a §. 4. al. 7. statutu tylko jeszcze do kwoty równającej się udziałowi t. j. Towarzystwo wz. ubezp. odpowiada oprócz swym udziałem 100.000 zł. jeszcze do 100.000 zł. czyli razem do 200.000 zł. a. w.

Nie będziemy tu zresztą rozwodzić się nad znaczeniem ograniczonéj poręki, gdyż zakres pisma nie pozwala nam zanadto się rozszerzać, a nie czynimy tego tembardziéj, iż zapatrywania nasze na znaczenie odpowiedzialno-

ści członków już niejednokrotnie wyłuszczaliśmy, ostatecznie zaś opinię w téj mierze stowarzyszeń naszych orzeknie prawdopodobnie Walne Zebranie „Związku Stow.“

V.

Dalszym zarzutem uczynionym Towarzystwu wzajemnego kredytu w Krakowie jest, *ustanowienie dożywotniego zarządu z każdorazowych członków dyrekcji i Rady Nadzorczej Tow. wzajemnych ubezpieczeń, bo tym sposobem nietykalność Dyrekcji i Rady Nadzorczej w Tow. wzaj. kredytu o ile nie oddaje im absolutnie losy Towarzystwa w ich ręce, o tyle członków tegoż ubezwładnia i odsuwa od wszelkiego wpływu na Zarząd.*

Dyrekcja Towarz. wzajemn. kredytu w Krakowie zbijając ten zarzut twierdzi, iż ustanowienie takiego *nietykalnego dożywotniego zarządu* nie istnieje, i powołuje się przytem na §. 7. statutu Towarzystwa wzajemnego kredytu, oraz na §. 89 al. 3 i §. 95 al. 2 statutu Tow. wzajemn. ubezp. w Krakowie.

Otóż §. 7. statutu Towarzystwa wzajemnego kredytu opiewa:

„Towarzystwo wzajemnego kredytu p o r u c z a za zezwoleniem ogólnego zgromadzenia członków Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie *prowadzenie spraw swoich zarządowi Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie* w ten sposób, że każdocześnie wybrani członkowie dyrekcji i rady nadzorczéj towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie, którzy zawsze także członkami Towarzystwa wzajemnego kredytu być muszą, w tym samym charakterze także w Towarzystwie wzajemnego kredytu będą urzędować.“

Popatrzmyż teraz, co o składzie dyrekcji mówi statut Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń w §. 95 al. 2.:

„Dyrekcja składa się z 3 dyrektorów. Dwóch pierwszych mianuje Zgromadzenie ogólne na lat 6, w tym porządku, aby zawsze jeden co lat 3 występował . . . . *Trzeciego dyrektora mianuje stale Rada Nadzorcza* itd.“

Wynika więc, że *jest dożywotnie dyrektorstwo.* Nie upatrujemy w tém wielkiego nieszczęścia, ale z zasady nie możemy się godzić na dożywotność dyrektorów w stowarzyszeniach zarobkowych, dzielimy bowiem najzupełniéj zapatrywania przez jednego z dyrektorów Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń hr. Henryka Wodzickiego wypowiedziane na Ogólnem Zgromadzeniu Krakowskiego Towarzystwa zaliczkowego, gdy p. Kiciński przedłożył zmieniony statut zastósowany do ustawy z dnia 9. kwietnia 1873 roku.

Nie w mianowaniu jednak s t a ł e g o dyrektora upatrujemy tu brak i błąd, ale *w braku wszelkiéj kontroli rzeczywistéj.* Mianowanie bowiem stałego dyrektora osłabionem jest postanowieniem §. 15 ustawy z dnia 9. kwietnia 1873 i znaczy tylko: do odwołania go, jakieby nie było inne postanowienie w statucie.

Powtarzamy, za największy błąd w organizacji Towarzystwa wzajemnego kredytu w Krakowie uważamy brak wszelkiéj kontroli. Ustanowienie bowiem Rady Nadzorczéj w ten sposób i z takiemi atrybucjami, jakie jéj daje statut towarzystwa wzajemnego kredytu w końcowym ustępie §. 7. jest to tylko łudzeniem Towarzystwa, iż z jego strony istnieje jakaś kontrola. Jeśli kontrola, a ta jest jedynem zadaniem Rady Nadzorczéj według przepisów ustawy, ma być skuteczną, i prowadzącą do jakiego celu, to musi być nieustanną, a nie ograniczać się jedynie na przejrzenie i sprawdzenie bilansu, gdyż na to wystarczyłaby komisja wybrana w czasie Ogólnego Zgromadzenia, a przejrzenie bilansu przez taką komisję miałoby to samo znaczenie, co „przyjęcie i rewizja przedłożonego przez Dyrekcją bilansu, szkontrowanie kasy i przedstawienie Zgromadzeniu ogólnemu odpowiednich wniosków“ przez Radę Nadzorczą.

Niepojmujemy wcale, na co Towarzystwo wzajemn. kredytu do takiéj błahéj czynności stworzyło tak ciężkie ciało, jakiem jest jéj Rada Nadzorcza złożona z 24 członków i prezesa i wiceprezesa i kuratora, którym każe się aż dwa razy do roku z najodleglejszych zakątków kraju zjeżdżać do Krakowa w celu odbycia posiedzenia.

Rada Nadzorcza tego rodzaju nie może i nie jest w stanie nawet rachunków przejść i przetrutynować należycie bilansu, o wglądnięciu w czynności dyrekcji już nawet i mowy być nie może. *Losy Towarzystwa wzajemnego kredytu w Krakowie są więc oddane absolutnie w ręce dyrekcji, a członkowie są ubezwładnieni i odsunięci od Zarządu.*

Obok tego statut Towarzystwa wzajemnego kredytu na członków dyrekcji i Rady Nadzorczéj Towarzystwa wzaj. ubezp. z powodu, iż stanowią zarazem dyrekcją i Radę Nadzorczą Towarzystwa wzajemnego kredytu, nakłada obowiązek należenia do Towarzystwa wzajemnego kredytu. A jeśli który nie chce, to gdzież na niego rygor? gdziesz środki do zmuszenia go do przystąpienia do Towarzystwa wzajemnego kredytu?

Towarzystwo wzajemnego kredytu obok braku kontroli nad czynnościami Zarządu, może więc na tę cierpieć anomalię, iż Zarząd sprawować będą ludzie obcy, nie członkowie towarzystwa — a anomalia ta jest dziś już faktem, wiadomo nam bowiem, iż nie wszyscy członkowie Rady Nadzorczéj Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń zostali członkami Towarzystwa wzajemnego kredytu.

Rada Nadzorcza Towarzystwa wzajemnego kredytu w Krakowie w dzisiejszym swym składzie jest nieprawną, nie składa się bowiem z członków towarzystwa, jak tego wymaga §. 24 ustawy z d. 9. kwietnia 1873.

Do statystyki Stowarzyszeń Zarobkowych w Galicji, Szlązku i Bukowinie.

W poprzednim numerze „Związku“ podaliśmy wykaz Stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych w Galicji, Szlązku i Bukowinie, o których istnieniu wiedzieliśmy.

Wykaz rzeczony mieści 58 Stowarzyszeń, z których przypada na Galicję 54, na Szlązk 2 i na Bukowinę 2.

Pod względem rodzaju wyliczyliśmy 48 Stowarzyrzyszeń zaliczkowych, 2 konsumcyjne, 6 produkcyjnych, 1 magazynowe i 1 surowcowe.

Z pośród wykazazanych 58 stowarzyszeń istnieje dotąd na podstawie dawnych statutów zatwierdzonych przez c. k. Namiestnictwo 13, — na podstawie zaś ustawy z d. 9. kwietnia 1873 r. 45 stowarzyszeń.

Z pośród ostatnich przyjęło ograniczoną porękę tylko 12 Stowarzyszeń, reszta zaś istnieje na podstawie nieograniczonej poręki. Zważywszy przytem, iż Stowarzyszenia powstałe dawniej przed wejściem w życie ustawy z d. 9/4. 1873. w myśl dawniejszych rozporządzeń rządu przyjęły nieograniczoną porękę, istnieje w Galicji, Szlązku i Bukowinie Stowarzyszeń na podstawie nieograniczonej poręki 46, wobec 12 Stowarzyszeń z ograniczoną poręką.

Z wyliczonych Stowarzyszeń przypada na m. Lwów 15 Stowarzyszeń, a mianowicie: 8 zaliczkowych, 5 produkcyjnych, 1 magazynowe, 1 surowcowe.

Rozmaitości.

Magistrat miasta Gorlice nadseła nam z prośbą o umieszczenie poniższe sprawozdanie z obrotu funduszów pożyczkowych miejskich. Jakkolwiek funduszami takiemi stanowiącemi rodzaj kas pożyczkowych nie zajmujemy się, to jednak sprawozdanie to umieszczamy, zastrzegając się, iż w ogóle tak co do tego rodzaju funduszów, jak i kas pożyczkowych gminnych podamy projekt reorganizacji tychże.

Wykaz

ogólnego obrotu funduszów dla wspomożenia podupadłych i początkujących chrześciańskich i izraelickich rzemieślników miasta Gorlice za czas od 1. czerwca 1873. do końca maja 1874.

A.

Fundusz chrześciańskich rzemieślników.

Fundusz ten istniejący od dnia 1. czerwca 1865 z początkowym zakładowym kapitałem miejskim w

kwocie	2000 zł. — ct.
posiadał z końcem maja 1873. przez umieszczenie obcych zwrotnych wkładek przy udzielaniu pożyczek do wysokości 100 zł. na 4% w 52 tygodniowych ratach umarzalnych, czystego majątku zakładowego	4114 zł. 42 ct.
Według rachunku rocznego pozostało z końcem maja 1873. na pożyczkach u 131 stron	4376 zł. 60 ct.
W czasie od 1 czerwca 1873 do końca maja 1874 wypożyczono 141 stronom	8580 zł.
Razem .	12956 zł. 60 ct.
Wpłynęło ratami zwrotnemi .	7914 „ 95 „
pozostało u 149 stron na pożycz.	5041 zł. 65 ct.
w kasie gotówką	— „ 25 „
Ogólna suma obrotowego funduszu .	5041 zł. 90 ct.
po odtrąceniu obcych wkładek . .	654 „ 67 „
Pozostaje z dn. 1 czerwca 1874 czysty majątek zakładowy	4387 zł. 23 ct.

B.

Fundusz izraelickich rzemieślników.

Fundusz ten istniejący od dnia 1. marca 1871 z zakładowym w swym czasie zwrócić się mającym kapitałem miejskim w kwocie 1000 zł. a. w. udziela rzemieślnikom izraelickim 6% pożyczki do wysokości 100 zł. w 25 dwutygodniowych ratach umarzalnych, — posiadał z d. 1. czerwca 1873. własnego majątku 430 zł. w. a.

Z końcem maja 1873. pozostało na pożyczkach u 57 stron . . .	1876 zł. 20 ct.
W czasie od 1. czerwca do końca maja 1874 pożyczono 58 stronom . .	3370 „ — „
Razem	5246 zł. 20 ct.
Wpłynęło ratami zwrotnemi . .	3178 „ 80 „
pozostało u 57 stron na pożyczkach .	2067 „ 40 „
pozostało gotówką w kasie. . .	2 „ 61 „
przeto ogólna suma obrotowego funduszu	2070 zł. 1 ct.
potrącając wszystkie obce wkładki z wliczeniem zakładowego zwrotnego kapitału miejskiego w kwocie	1530 zł. 13 ct.
pozostaje czysty majątek funduszu .	539 zł. 88 ct.

Gorlice dnia 10. sierpnia 1874.

Wydawca Z. Medveczky. Odpowiedzialny redaktor Dr. Tadeusz Skałkowski. I. Związkowa drukarnia we Lwowie. Hotel Żorża.